

géniusznak valami erősebb fellobbanását.

Talán túlságos sokat is vártunk ezektől a kis verseskönyvektől, s ezért a csalódásunk csak relativ. Mindhárom poéta még erősen mintaképei hatása alatt áll, mind ihletanyagukat, mind a megnyilatkozási formákat tekintve.

Király Tibor 62 oldalas kis verseskönyve egy fejlődő költőt állít elénk, de nem attól a perctől kezdve, mikor a költő már a közönséget és a kritikuskokat is érdekli. A kis kötet egyharmadrésze még nem érdemli meg a nyomdafestéket. Király Tibort sok minden érdekli az életből, persze nagyrészt az, ami minden mai kezdő költő mintaképe, Ady Endrét érdekelte. Annál különösebben hat, hogy bár néha Adyval indul el, végül is egy önképzőköri gyűlésen találjuk magunkat. Ady címeivel, szimbólumaival tele van a könyv, de legtöbbször visszatér a *Lédával a bálban* és *Hortobágy poétája* című versekhez.

Kevés zeneiség, gyakori prózai sorok, ferde irányba szorult szimbólumok s kevés őszinte belső élmény jellemzik a kötetet. Van azonban benne néhány egységesebb szerkezetű, közvetlenebb hangú és hatású vers is (Október, Életpusztán), amelyek megnyugtatnak, hogy a szerző, önkritikával élve, egyénibb verseket is küld még Debrecenből.

Mindenesetre értékesebb tehetség Tóth Gyula, aki Fáradt induló c. kötetével mutatkozik be. Majdnem kizárólag a szerelem inspirálja. Új formákat ő sem hoz, de a régiak kezelésében nagyobb készsége van s hajlékony, színes nyelvvel néha szinte virtuóz módon játszik. Kár, hogy a helyes mértéket szem elől téveszti; a virtuóz játék nem egyszer az érthetlenség határaitá téved; másrésztől néhány szentimentális verssel szemben van a kötetben néhány olyan darab, melyek erotikumához fogható legerotikusabb költőinknél sem találhatni. Kár volt ezeket a kötetbe felvenni. Idegen szimbólumok (csend-herceg) nála is felbukkannak, de csak nagyritkán s már megtalálta a maga útját, amelyen haladhat. Erős zenei érzéke, nagy műgondja, gazdag líraisága s nem közönséges nyelvtelhetsége még jobb poétáink sorába emelhetik.

A harmadik verseskönyv szerzője Szent Ferenc virágoskertjében él. Verseiben a kolostori csengetyűk szelid szavát halljuk, az Anyos Pálok szomorúságát érezzük. Nem érdeklik a földi Máriák, az ő szerelmese az ég királynője. Középkori álmódó szerzetesek halkszavú utódja Kocsis László, aki a komor zárda falak közül nem vágyódik az élet ragyogó tavaszába, hanem megelégszik azokkal a virágokkal, melyek a zárda kertjében nyílnak. Csak legalább sokan gyönyörködnének bennük s lenne kedves a modern kor fiai előtt is Szent Ferenc virágainak illata.

Egyszerű, őszinte és meleg költészetét önmaga jellemzi:

A hegedum nem csodaszerszám,

Két fadarab, mellyel zenélek.

A gazdag élet nem figyel rám,

Koldusok szeretnek s szegények.

Valószínűleg sokat forgatja a Fioretti lapjait, de anéllett nem idegen lelkétől az sem, ami a modern költészetben szép és értékes. Többször visszatérő gondolatai és formai ellentétre sem válik sohasem unalmassá s meg tudjuk neki szívesen bocsátani azt a pár kevésbé sikerült sort, amivel füzetében néha találkozunk.

*Rempört Elek.*

**Akadémiai emlékbeszédek.** A nekrológnak kétféle feladata van: szoborbaönteni az elhunyt egyéniségét és megvizsgálni, mit adott az elhunyt munkássága a tudománynak, irodalomnak. Az első inkább művészi, szintetikus munka, a második módszeres, analitikus művelet.

Tökéletes forma- és stílérzék, tudományos elmélyedés: a klasszikus nekrológíró főerényei. Az Akadémia aurea primájában — a nyelv és irodalom hegemoniájának és a kor szintetizáló hajlamának megfelelőleg — az egyéniség eszményi jelentőségének feltüntetése volt a fontcs. Gondoljunk csak Kölcseyre és Eötvösre. Eötvös emlékbeszédeinek gyökérproblémája ez: hogyan érte ki magát az egyéniség s milyen volt viszonya a hazához és emberiséghez. Az eszme az egyéniségben! Az eszme tetté válása az emberben! Kemény mély lélektani elemzésén át aztán eljutott a nekrológ Gyulai-

hoz, legegyensúlyozottabb művészéhez. Benne a művész intuíciója esodálatos harmóniában egyesült a tudós mély analizisével. A munkásság részletező tárgyalásával jutni el az egyéniség össz-szemléletéhez, az analízissel a szintézisnek szolgálni, — ez az ő páratlan nekrológjai módszere.

A mai nekrológok jelleme gyakran egészen más. A nekrológírás speciálizálódásával, a tudományos analízis módszer szigorú alkalmazásával s a tartalmi elem aránytalan túlsúlyával az emlékbeszédek tudományos színvonala nagy mértékben emelkedett, de a szakszerűség nem egyszer a formaszépség rovására érvényesül bennük.

Az Akadémia multévi nekrológiakiadványai közül első helyen Berzeviczy Albertnek Pasquale Villariról, a nagy olasz történetíróról mondott nekrológiát kell megemlítenünk. Kitűnő tárgyismeret, emelkedett stílus, előkelő ízlés jellemzi minden sorát. Erőteltjesen tudja megrajzolni a nagy neugelf történetíró tükörképét műveiben és közéleti tevékenységében. A vele kongeniális Villariban az elfogulatlan, széleslátókörű, önzetlen és igazságsszomjas tudós típusát rajzolja meg.

Lóczy Lajos, a nagynevű geológus, Széchenyi Béla grófról, a nagy Azsia-utazóról emlékezik. Az áldozatkész főúr életrajzi adatain kívül főképp a nagy ázsiai expedíció történetével foglalkozik. A visszaemlékezés keretén belül s a gróf magánéletének kirerítő ismertetésével vonzó képet kapunk a nagy utazó és vadász alakjáról.

A tudományos apparátust és szakszerű elmélyedést tekintve, első helyen kellett volna említenem Petz Gedeon nekrológiát Hermann Paulról. A tanítvány meleg kegyeletével egyéniségét, a szaktárs tárgyilagosságával pedig munkásságát rajzolja meg kimerítő részletességgel. Székfoglaló értekezés is egyszersemind a hatalmas tanulmány s az író itt valóban túllépi az egyszerű *emlékbeszéd* korlátait: itt a germán filológia és az általános nyelvtudomány mai állásának ismeretét kapjuk főbb vonásaiban, Hermann Paullal és nagy ellenfelével: Wundttal kapcsolatban. A kitűnő, hálás tanítvány nem tagadja

meg mesterét: Petz Gedeon nagyjában Hermann Paul elveit vallja, bár az igazi tudós elfogulatlanságával kiegyensúlyozott és néhol Wundt javára helyesbíti. A világos és tudós igénytelenségében is szép stílus élvezetessé teszi a súlyos tartalmat.

Hutyra Ferenc lord Listerről, a hírneves angol orvosról, Márki Sándor Kozma Ferencről, a Székelyföld jeles etnografusáról, Pálffy Móripedig Lörenthey Imréről, a kiváló geológusról mondott emlékbeszédek. Mind a három lelkesen és nagy alaposággal megírt tanulmány.

Szarka Géza.

**Frotika és irodalom.** A csinos kiállítású s a mai nyomdatermékek között valóságos üdítően ható szép külsejű *Szent István-könyvek* között egy igen érdekes tárgyú munka jelent meg. Szerzője, Zoltvány Irén, az erotikának az irodalomban való szereplésén akar áttekinteni, először a világirodalmi jelenségeken futólag, azután a magyar irodalmon részletesebben, végül pedig a művészetnek és erkölcsnek sokat vitatott kérdését törekszik filozófiai alapon tisztázni.

Az írónak nagy szorgalma, széles olvasottsága igen imponáló hatású, s különösen dícséretreméltó benne az, hogy papi ember léteire egyáltalában nem elfogult. Amikor Boccacciót és Shakespearet menti az erotikus részletekért, ugyanakkor Aeneas Sylvius Piccolominit, a későbbi II. Pius pápát, és Janus Pannoniust, a pécsi püspököt megrovja. Az is kétségtelenül helyes tapintatra vall, hogy az erotikát — legalább elvben, mert gyakorlatban nem mindig — elválasztja a pornografiától.

Hogy a könyvnek kitűzött célja, felvetett szempontja bizonyos egyoldalúságot eredményez, azzal a szerző teljesen tisztában van; tudja, hogy amit bemutat, az nem maga az irodalom, hanem annak csak bizonyos vonatkozása. De éppen az összegyűjtött nagy történeti anyagnak ez egyoldalú értékelést önkénytelenül is sugalló hatása miatt, nem ártott volna magát a főkérdést, az erotikának a művészethez, a szépeknek a jóhoz való viszonyát kissé részletesebben tárgyalni. Mert így a könyvnek bőséges történeti áttekintésével sehogy sincsen egyen-